

A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZERVEZETE. FELÜGYELŐBIZOTTSÁG, KÖNYVVIZSGÁLÓ.

Dr. Farkas Csaba

TÁRSASÁGI JOG I.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító:
EFOP-3.4.3-16-2016-
00014

1. A felügyelőbizottság szerepe
2. A felügyelőbizottság feladata
3. A felügyelőbizottság jogállása, működése
4. A felügyelőbizottsági tagság megszűnése
5. A felügyelőbizottsági tagok felelőssége
6. Könyvvizsgáló szerepe
7. A könyvvizsgálóval szemben támasztott követelmények
8. A könyvvizsgáló feladata, jogállása
9. A könyvvizsgálói jogviszony megszűnése

1. Felügyelőbizottság szerepe

Általánosságban elmondható, hogy a felügyelőbizottság a legfőbb szerv „meghosszabbított keze”, sajátos **belső ellenőrző** szerv, amely segíti a tagokat az ügyvezetés tevékenységének megítélésében.

A felügyelőbizottság létrehozása

A felügyelőbizottság felállítása általában a tagok akaratán múlik. A társaság tagjai döntenek arról, hogy szükségesnek, indokoltnak tartják-e a felügyelőbizottság létrehozását vagy nem. A felügyelőbizottság felállítása mellett szólhat, az ha a tagok között külföldiek is vannak, vagy a gazdasági társaság által végzett tevékenységi, a munkavállalók létszáma, a gazdasági társaság formája, vagy egyéb szempontok ezt szükségessé teszik.

A törvény által meghatározott esetekben azonban a tagok akaratától függetlenül kötelező a felügyelőbizottság megválasztása, és annak a fenntartása. A tagoknak ebben az esetben nincs mérlegelésre lehetőségük, amennyiben a jogalkotó azt előírja, akkor felügyelőbizottságot kell kötelezően választaniuk.

Nézzük meg, mikor kötelező a felügyelőbizottság létrehozása:

- ☞ a nyilvánosan működő részvénytársaság esetében, kivéve az egységes irányítású részvénytársaság esetében,
- ☞ zártkörűen működő részvénytársaságnál, ha a szavazati jogok legalább 5%-val rendelkező részvényesek ezt kéri,
- ☞ ha a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak a létszáma éves átlagban a 200 főt meghaladja, és az üzemi tanács nem mondott le a felügyelőbizottságban való munkavállalói részvételről.

2. A felügyelőbizottság feladata

A felügyelőbizottság a tagok részére **ellenőrzi** az ügyvezetés munkáját, és köteles lesz a legfőbb szerv elé kerülő előterjesztéseket megvizsgálni. Az éves beszámoló elfogadásával kapcsolatosan a törvény a felügyelőbizottság szerepét kihangsúlyozza. Ebben a kérdésben ugyanis a legfőbb szerv csak a felügyelőbizottság írásos jelentése alapján határozhat.

A gazdasági társaság önállósága jelenik meg abban a törvényi szabályban, amely szerint a felügyelőbizottság állásfoglalása nem bír kötelező erővel, azonban annak véleményét a döntést megelőzően a tagokkal ismertetni kell.

A Ptk. lehetőséget biztosít arra, hogy a fent említett általános ellenőrzési hatáskörön túl a felügyelőbizottság többletjogosítványokat kapjon. Ezzel a felügyelőbizottság hatásköre megnövekszik, bizonyos szempontból az „ügyvezetés fölé emelkedik”. A létesítő okirat a legfőbb szerv, vagy az ügyvezetés hatáskörébe tartozó egyes döntések meghozatalát, vagy azok jóváhagyását az **ügydöntő felügyelőbizottság** hatáskörébe utalhatja. Ezek:

Ü
G
Y
D
Ö
N
T
Ő

F
B

- ☞ a vezető tisztségviselők megválasztása, visszahívása, díjazásuk megállapítása;
- ☞ a létesítő okiratban előre meghatározott jogügyletek jóváhagyása. Általában bizonyos értékhatár feletti, vagy bizonyos típusú szerződések jóváhagyásáról van szó. *Amennyiben a felügyelőbizottság a jogügyletet nem hagyja jóvá, a Ptk. a vezető tisztségviselő számára lehetővé teszi, hogy a társaság legfőbb szervének jóváhagyását kérje.*

3. A felügyelőbizottság jogállása, működése

Annak érdekében, hogy a felügyelőbizottság feladatának maradéktalanul eleget tudjon tenni széles körű jogosítvánnyal kell, hogy rendelkezzen. Nézzük meg, hogy a jogalkotó milyen módon segíti a felügyelőbizottság munkáját:

- ☞ a társaság vezető tisztségviselőitől, munkavállalóitól felvilágosítást kérhet;
- ☞ a társaság könyveibe, irataiba számviteli nyilvántartásaiba betekinthez, azokat megvizsgálhatja;
- ☞ a gazdasági társaság fizetési számláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, szerződéseit megvizsgálhatja. Szükséges esetén szakértőt is igénybe vehet.
- ☞ a felügyelőbizottság a legfőbb szerv ülésén tanácskozási joggal részt vehet;
- ☞ jogosult a legfőbb szerv ülésének rendkívüli összehívására azzal, hogy egyben javaslatot is tesz a megtárgyalandó napirendi pontokra is.

A felügyelőbizottság működése

A felügyelőbizottság **testületi szerv**, tagjainak száma legalább 3 fő. A felügyelőbizottság autonóm jellegét mutatja, hogy az ügyrendjét maga állapítja meg, melyet jóváhagyás végett a társaság legfőbb szerve elé kell terjeszteni.

A tagok maguk közül elnököt, – szükség esetén – elnökhelyettest választanak. Az elnök irányítja, összefogja, képviseli a felügyelőbizottságot, ő hívja össze és vezeti annak üléseit. A felügyelőbizottság akkor határozatképes, ha tagjainak 2/3-a, de legalább 3 fő jelen van. A felügyelőbizottság a határozatait – amennyiben a felügyelőbizottság ügyrendje eltérően nem rendelkezik – a jelenlévők szótöbbségével hozza.

A felügyelőbizottság bár testületi szerv, de az ellenőrzési feladatokat tagjai között **megoszthatja**. Ez lehet eseti jellegű, ami egy-egy feladat ellátására vonatkozik, de szólhat hosszabb távra is, amikor egyes ügycsoportok ellenőrzéséről van szó. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a felelősség is megoszlik a tagok között. Az ellenőrzési feladatok megosztása *csak célszerűségi, praktikussági* szempontok miatt történhet, ami a felügyelőbizottsági tagok helytállási kötelezettségét, felelősségét nem érinti.

Abban az esetben, ha a felügyelőbizottság tagjainak a száma a létesítő okiratban meghatározott létszám alá csökken, akkor a felügyelőbizottság törvényes működésének helyreállítása érdekében az ügyvezetés köteles a legfőbb szerv ülését haladéktalanul összehívni.

4. A felügyelőbizottsági tagság megszűnése

- ☞ meghatározott időtartam lejár,
- ☞ megszüntető feltétel bekövetkezik,
- ☞ visszahívással,
- ☞ lemondással,
- ☞ a felügyelő bizottsági tag halálával,
- ☞ a felügyelőbizottsági tag cselekvőképességének a tevékenység ellátásához szükséges körben történő elvesztésével,
- ☞ törvényben szabályozott kizáró, vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével,
- ☞ a dolgozói participáció esetén, ha a dolgozó munkaviszonya megszűnik, a felügyelőbizottsági tagsága is véget ér,
- ☞ külön törvényben meghatározott esetekben.

5. A felügyelőbizottsági tagok felelőssége

A felügyelőbizottság tagjai alapvetően ellenőrzési feladatot látnak el, így a felelősségük is az ellenőrzési tevékenység ellátásáért áll fenn. Amennyiben ellenőrzési kötelezettségüket elmulasztják, vagy annak nem megfelelően tesznek eleget és

ezzel a gazdasági társaságnak kárt okoznak, akkor ezért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felelősséggel tartoznak. A felügyelőbizottság tagjainak felelőssége **korlátlan** és a kollektív jellegből adódóan **egyetemleges**.

Láttuk, hogy az általános jogosítványhoz képest a felügyelőbizottság hatásköre bővíthet (ügydöntő felügyelőbizottság). Amikor a felügyelőbizottság az ellenőrzési tevékenység

mellett ügyvezetői feladatokat is ellát, akkor a felelőssége a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályok szerint alakul.

6. Könyvvizsgáló szerepe

A könyvvizsgáló a gazdasági társaság „külső” ellenőrző szerve. Alapvető feladata a közérdek és a közhitelesség szolgálata.

A felügyelőbizottsághoz hasonlóan itt is találkozunk olyan esetekkel, amikor a tagok nem mérlegelhetnek, a törvény által meghatározottak szerint könyvvizsgálót kell választaniuk:

☞ amennyiben a számvitelről szóló törvény a társaság számára azt előírja. *A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény kötelezővé teszi a könyvvizsgálatot az olyan kettős könyvvitelt vezető vállalkozásnál, ahol a nettó árbevétel az üzleti évet megelőző két üzleti év átlagában meghaladta a 300.000.000.-Ft-ot és a vállalkozás által foglalkoztatottak száma átlagosan meghaladta az 50 főt;*

☞ nyilvánosan működő részvénytársaság esetében. *A gazdasági társaság jellege, a jegyzett tőke mértéke szükségessé teszi az ellenőrző szerv felállítását.*

☞ amennyiben a törvény – eseti jelleggel – a könyvvizsgáló alkalmazását kötelezően előírja. *Ezzel találkozunk például a kisebbségi jogok érvényesítése során, az átalakulás alkalmával, ahol a vagyonszármazékos-tervezetet, vagyonszármazékos-tervezetet független könyvvizsgálónak kell ellenőriznie, vagy részvénytársaság esetében ahol az apport értékelését kötelezően könyvvizsgáló (szakértő) végzi.*

7. A könyvvizsgálóval szemben támasztott követelmények

Természetes személy könyvvizsgáló az lehet, aki,

- a) okleveles könyvvizsgálói szakképesítéssel rendelkezik,
- b) büntetlen előéletű,
- c) szükséges mértékű felelősségbiztosítással rendelkezik,
- d) a Magyar Könyvvizsgálói Kamara névjegyzékében szerepel.

Könyvvizsgálói szervezet esetében alapfeltétel, hogy

- a) a könyvvizsgálói cég nevében a könyvvizsgálói tevékenységet kamarai tag végzi,
- b) a gazdálkodó szervezet legfőbb szerve tagjainak a többsége könyvvizsgálói tevékenység végzésére jogosult könyvvizsgáló, illetve könyvvizsgálói cég,
- c) a gazdálkodó szervezet jó üzleti hírnévvel rendelkezik,
- d) szükséges mértékű felelősségbiztosítást kötött,
- e) a Magyar Könyvvizsgálói Kamara névjegyzékében szerepel.

A könyvvizsgálói társaságok esetében meg kell jelölni azt a tagot, vezető tisztségviselőt vagy munkavállalót, aki a könyvvizsgálatért személyében is felelős. Ezt a személyt a könyvvizsgáló cég jelöli ki. A cégjegyzék mind a könyvvizsgálói céget, mind a könyvvizsgálatért felelős természetes személyt tartalmazza.

A fent felsorolt kritériumok teljesítése esetén sem lehet állandó könyvvizsgáló az adott gazdasági társaságnál a társaság

- ☞ tagja (részvényese), vezető tisztségviselője, felügyelőbizottság tagja, ezek hozzátartozója
- ☞ munkavállalója jogviszonyának fennállta alatt, valamint e minőség megszűnésétől számított 3 évig.

8. A könyvvizsgáló feladata, jogállása

A könyvvizsgáló feladatát alapvetően a számviteli törvény határozza meg: fő kötelezettsége a könyvvizsgálat elvégzése. A könyvvizsgálónak azt kell megállapítania, hogy a vezető tisztségviselő által, a legfőbb szerv elé terjesztett beszámoló a *jogszabályi előírásoknak* megfelel-e, és az *megbízható, valós, reális képet ad-e* a gazdasági társaság pénzügyi-vagyoni helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

A könyvvizsgáló, szemben a felügyelőbizottsággal, a gazdasági társaság **pénzügyi-számviteli** ellenőrzést látja el. A beszámolóról a társaság legfőbb szerve csak a könyvvizsgáló véleményének ismeretében dönthet. Meg kell jegyezni, hogy a könyvvizsgálói vélemény a gazdasági társaságot nem köti.

A könyvvizsgáló jogállása

- ☞ vezető tisztségviselőktől, a felügyelőbizottság tagjaitól és a társaság munkavállalóktól felvilágosítást kérhet
- ☞ betekinthez a társaság könyveibe, számviteli nyilvántartásaiba
- ☞ a társaság fizetési számláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, szerződéseit megvizsgálhatja
- ☞ a beszámolót tárgyaló legfőbb szerv ülésén a részvétele kötelező
- ☞ az ügyvezetésnél a legfőbb szerv rendkívüli összehívását kezdeményezheti. Amennyiben a legfőbb szerv nem kerül összehívásra, vagy a szükséges döntéseket nem hozza meg, akkor erről köteles lesz értesíteni a cégbíróságot.

9. A könyvvizsgálói jogviszony megszűnése

A könyvvizsgálói megbíztatás megszűnése

- ☞ visszahívással,
- ☞ a határozott időtartam lejártával,
- ☞ kizáró ok bekövetkeztével,
- ☞ a szerződés megszüntetésével,
- ☞ azonnali hatályú felmondással,
- ☞ halállal, a könyvvizsgáló cég jogutód nélküli megszűnésével.

**A könyvvizsgáló felelőssége
két irányban
vizsgálendő:**

☞ *Polgári jogilag.* A legfőbb szerv felhatalmazása alapján az ügyvezetés a könyvvizsgálóval a feladat ellátására szerződést köt, így a Polgári Törvénykönyv ide vonatkozó rendelkezései is irányadóak. Abban az esetben, ha a könyvvizsgáló kötelezettségeinek maradéktalanul nem tesz eleget – hibásan teljesít, késedelmesen teljesít, a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja –, akkor szerződésszegést követ el.

☞ *Fegyelmi vétség alapján.* A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény külön fejezetben (XII. fejezet) rendelkezik a fegyelmi szabályokról. A könyvvizsgálói kamara a *fegyelmi vétséget* elkövető tagjaival szemben fegyelmi büntetést alkalmaz. Ezek a következők lehetnek: írásbeli megrovás, pénzbírság, minősített kamarai tagság megvonása, a könyvvizsgálói tevékenység szüneteltetésének meghatározott időre történő elrendelése, a tag kizárása, illetve a könyvvizsgálói cég engedélyének a visszavonása.

A polgári jogi joghátrányok, valamint a fegyelmi eljárás során kiszabott büntetések nem zárják ki egymást, tehát egymás mellett, egyidejűleg vagy egymást követően is lehetőség van alkalmazásukra.

Akik a téma iránt érdeklődnek, azoknak a szíves figyelmébe ajánljuk:

- 1) Farkas Csaba - Vizkeleti Edit: Polgári jogi társasági jogi cégjogi alapok (Szeged, 2017. Sigillium 2000 Bt).
- 2) 2000. évi C. törvény a számvitelről.
- 3) 2007. évi LXXV. törvény a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről.